

nus 'propri de germà'; *fraterna* [1587, *AlcM*]; *fraternal* [c. 1375, P. el Cerimoniós]. *Fraternitat* [Llull]: «companyia e *fraternitat* és enfre una virtut e altra, con sien exalçades les unes virtuts per les altres, mortificans los vicis», *Blanq.* (NCL. I, 186.19, novament II, 144.3); 'agrupació o orde de gent distingida pel rei (Jarretera)': «aprés lo sopar diré a la senyoria vostra l'orde e *fraternitat* que lo senyor rey de Anglaterra ha stablit», JoMartorell (Ag. I, 253); *fradrinitat*. *Fraternitzar*; *fraternització*. *Fraternivol*. *Confraternitat* [1491]; *confraternitzar*; +*confraternització*.

CPT.: *Framenor*: c. 1270, Cerverí de Girona, *Sermó*, al principi, referint-se a un franciscà que l'inspirà (qui sap si Ramon Llull) a escriure la seva obra mestra; originàriament *frare menor*: «si cascun gordava ben aquests manaments, que amàs N. S. Déus de tot son cor e son proysme axí com si mateix, no auríem mester --- leys ne --- preycadors ne *frases* menors ne emittans ---», S. XIV, *Breviari d'Amor* ms. 353, 72v. *Frataques*. *Frare-topí*. *Fratricida* (Lacav., i crec que ja es troba en cròniques del S. XV referents a la mort del Cap d'Estopes, i potser ja en algun text de l'època comtal relatiu al fet), pres del ll. *fratricida*, compost amb *caedere* 'matar'; *fratricidi* [Lacav., i id.], ll. *fratricidium*.

¹ *Los kofádrés* en el baix-aragonès d'Olocau del Rei (1961); a Bielsa en la processó de Dijous Sant els *kofádrés* i *kofadrésas* de 3 confraries desfilaven tocant «una cuerna de cristal» (1965).

Frasca, V. *frasques*

FRASE, pres del ll. *phrasis* 'dicció, elocució, estil', i aquest, del gr. *φράσις* 'expressió, elocució', derivat de *φράζω* 'explico, faig comprendre'. □ 1.^a doc.: 1596 i 1638 (*AlcM*).

Lacav. escriu «*frasa*, locució, sentit. Dir o preferir bé una *frasa*: locutionem commode offerre, redere ---».

DERIV.: *Frasejar*; *fraseig*. +*Frasista* [1839, Lab.]. CPT.: *Fraseologia* [1868, *SLitCosta*], imitat de l'anglès *phraseology* [1644]; *fraseològic*.

Antífrasi [Belv.], pres del gr. *ἀντίφρασις* id.; *antifràstic*. *Epífrasi*. *Paràfrasi* [*parafrasa*, Lacav.], ll. *paraphrasis*; *παράφρασις* id.; *parafrasar* [Lacav.], *parafrasadador* [id.]. *Parafrasejar*, *parafrasejador*; *parafràstic*; *parafrast*. *Perífrasi* [*perífrasa*, Lacav., probablement pres per conducte del fr. *périphrase*, que ja es troba el 1548, *RFGn*. xxxii, 124], gr. *περίφρασις* id.; *perífrasejar*, *perífrasar*; *perífràstic* [DOrt.].

Frasèdia, gràfia bàrbara en lloc de *frassèdia*, V. *far-sèdia* *Fraseig*, *frasejar*, *fraseologia*, V. *frase* *Frasqueria*, V. *frasques*

FRASQUES (rarament FRASCA), 'menudalla, coses menyspreables', del mateix origen que l'it. *frasca* 'ramatge', *infrascarsi* 'internar-se en la vegetació', 'enredar-se, embolicar-se', i que el cast. dial. *frasca* 'coses molestes', i cast. i port. *enfrascar-se* 'enredar-se en ve-

getació', 'enfondir-se en un esforç o estudi'; etimologia desconeguda, potser pre-romana indoeuropea, car si bé no impossible, és poc convincent que vingui d'una variant de l'it. *frasco*, cast. *frasco*, cat. *flascó*, 'recipient', amb el sentit d'«estris, entriquemells», que tenen inicial etimològica discrepant de FR- (cf. avèstic *sraska* 'làgrimes', *srask-* 'vessar, regalimar'). □ 1.^a doc.: 1352.

«Vanem a N Domingo Dalmau alcunes *frasques* de poca valor, per preu de duc<ats> huit», a. 1352, i frase semblant a la p. 278 i en algun altre inventari d'aquest temps, publicats en el *Diplomatari de l'Orient Català* de Rubió i Lluch (p. 277 ss.); la dada més antiga que en recull *AlcM* és en un doc. municipal de Bna., de l'any 1360: «regonèixer les dites fonts e en fer-ne trer rael's d'arbres e altres *frasques* qui poguessen dar dampnatge a les dites fonts». L'acc., però, en què figura el 1352 és la més documentada, puix que és la que es presta a aparèixer en documentació tan abundosa com els inventaris: «quatre somades de frentum, ço és canters, olles, terrassos e altres *fraschas* de terra trencats», Bna., 1418 (CaCandi, *MiscHiCat*. II, 218); *frasques* 'coses de poca valor, d'ús domèstic femení' en l'inventari de la Reina Maria del Magnànim publicat per J. Giner i March; «Diverses *frasques*: primo una cadira daurada; item hun coxi que servia al trinchant ---», a l'inventari dels béns del Príncep de Viana, l'any 1461 (*CoDoACA* xxxvi, 152); «hun cove vell ab hun puat e altres *frasques* velles e de no-res», doc. mall. de 1497 (*BSAL* VII, 449b).

³⁰ També pot ser en context menys concret i poc moral, 'foteses, rampoines', en l'escandalós procés de Barcelona, de 1410, contra Arnau Albertí (Riera i Sans, *El Cavaller i l'Alcavota*, 1973, p. 268). I per aquí va també el corrent en Eiximenis referint-se a 'romanches, porqueries', en tripijocs quasi eròtics: «la donzella de les corts dels grans senyors --- sovén ab los hòmens / no deu ella parlar / --- / n'èsser trop graciosa / tot hom a 'companyar / --- / ne deu, de tocad' ésser / molt, ésser pacièn, / com les qui, escusant-se / ab pujar i avallar / de bísti', ab seguransa / en ella cavalcar, / sofren abraçada / alcun' e palpunyar, / e ab d'altres males *frasques* / al propi s'acostar» ('als genitals'),¹ poema que degué escriure entorn de 1360-70. En un episodi d'adulteri, l'usa Jaume Gacull en *Lo Somni de Johan Joban*, Val., 1497: «Estant en tals contraversies / vingué'l marit: / d'on fon forçat davall lo lit / yo-m encauàs / y el jorn següent allí restàs / tot aquell dia; / y ans que no n'entràs - lo que-us dic que venia, / haguí yo tret - davall lo lit grans *frasques*; / hi quant fon dins, - que ja fon molt de dia / li demanà - si bé dormit havia, / y ella respòs: - No-u han volgut les basques», v. 143 (*Canc. Sat. Val.*, p. 93), on no es veu ben clar si es tracta de detritus (borra, orins, residus d'excrements?) o més aviat si alludeix que, per la mala situació i el fàstic de sentir la parella damunt seu, va vomitar: poca diferència de tota manera (potser lleg. *ell à respòs?*).

³⁵ Galdós quadro, a completar notant que ja figura en vells vocabularis: «*frasques*; quisquiliae, tricae» en Busa-N. (C-VIII-2.1f.), i probablement són el mateix